

Bakalářská práce

Jméno a příjmení (student): Marie Kuldová

Vedoucí práce: Dr.phil.hist. Karel Otavský

.....
Posudek vedoucího práce:

Vedle studia dějin křesťanského umění na KTF pracuje Marie Kuldová v Oddělení péče o památky sochařství, malířství a uměleckého řemesla na Územním odborném pracovišti Středočeského kraje Národního památkového ústavu. Zde se vedle běžné agendy již po několik let podílí na reidentifikaci dříve evidovaných církevních, konkrétně textilních předmětů a „prospekci“ nového materiálu (viz str.5, 6). O této důležité nové činnosti památkových pracovišť, která je vynucena současnou situací, podává kandidátka realistický obraz.

Odvislost zachování či nezachování uměleckých památek minulosti od souhry historických událostí a náhod není neznámá. Ikonoborectví, různá reformační hnutí či francouzská revoluce, která vedly v celých regionech k naprostému zmizení památek určitého druhu jsou v tomto ohledu známými pojmy. Vedle toho, jsme však v historii konfrontování i s velkoplošným přirozeným mizením umělecko-historického materiálu v důsledku opotřebování, obnovování, změn vkusu, nových nároků na funkčnost daných předmětů nebo její úplná ztráta. Teprve novověk se postupně učil nahrazovat ztracenou účelovost některých skupin předmětů nově přisuzovanými funkcemi - komemorativními, uměleckými, dokumentárními, studijními a jinými, díky kterým se „vysloužilé“ artefakty znovu začaly stávat hodnými zachování. Sběratelství, muzejnictví a památková péče jsou formami tohoto pro naši civilizaci charakteristického kulturního jevu. Že tu jde o skutečný proces, jehož jsme svědky, ukazuje změna obecného postoje k Secesi a některým uměleckým směrům okolo konce 19. a počátku 20. století v údobí posledních dvou až tří generací. Umělecko-historické bádání je významnou součástí objevování a uskutečňování zmíněných funkcí.

Předchozí odstavec zhruba nastiňuje obecný rámec problematiky předložené práce, ve které se jedná konkrétně o církevní textilní umění. Jde v první řadě o mešní roucha určená pro katolickou bohoslužbu, tedy předměty jednoznačně „služebné“, s velmi přesně vymezenou funkcí. Hlavním výrazem významu a mimořádnosti jejich náboženské funkce je jejich zdobnost či uměleckost. Typ a forma roucha, jeho liturgická barva a jeho ikonografie jsou nositeli dalších významů. Jelikož forma i funkce liturgických rouch zůstaly od tridentského koncilu víceméně bez velkých změn, je „životnost“ parament, najmě těch, určených pro velké svátky, nesrovnatelně delší, než je tomu u módních světských oděvů aristokratické společnosti nebo uniforem, jejichž drahocenné látky a výšivky často unikly zkáze pouze tím, že byly druhotně použity právě jako materiál pro zhotovení církevních rouch. V sakristiích klášterních ale i řady městských a venkovských kostelů se tudíž nacházejí paramenta z bohatě tkalcovskými nebo vyšíváním zdobených historických látek. Jejich funkčnost, pokud je omezena stářím či jinak, se však může kdykoli stát důvodem k jejich vyřazení, tj. zničení, jestliže zůstane nepoznán a nedoceněn jejich význam jako uměleckých nebo historických památek. Toto poznání by ovšem mělo vést i k hledání adekvátního způsobu používání a uložení.

Velmi tudíž vítám, že se Marie Kuldová věnuje této aktuální problematice, které by na KTF mělo být během času logicky věnováno více pozornosti. Díky určité naléhavosti se kterou se autorka obírá otázkou zajištění dalšího přežití významných parament jako památek církevního textilního se úvodní část práce vyznačuje lehkostí a nespornou poutavostí. Pojednané téma by si jistě zasloužilo rozvinutí ve formě samostatného článku.

Jako příklad odborného zpracování jednotlivých parament jsou v závěrečné části textu umístěna katalogová zpracování třinácti kasulí ze státních sbírek a církevních institucí ve

Středočeském kraji. Tato nevelká skupina je vybrána z obsáhlého materiálu, se kterým se kandidátka při své práci setkává, za účelem představit a dokumentovat, v souladu se zvoleným titulem práce, hlavní aspekty církevního vyšivačského umění 19. století. Z hlediska celkové orientace předložené práce je to volba smysluplná: Vzhledem k tomu, že se jedná o kapitolu z hlediska kunsthistorie poměrně málo vzrušující, patří vybraná díla ke skupině parament obecně nedoceňovaných a tím zvláště ohrožených.

Dobře zvládnutým katalogovým textům Marie Kuldová předesílá jedenáctistránkový obecný pokus o celkovou charakteristiku výšivky parament od počátku 19. do počátku 20. století. První z podkapitol, nadepsaná „Stav zachování mešních rouch a jejich problematika“ obsahově dokresluje problematiku popsanou v úvodní části se zvláštním ohledem na zvolenou skupinu děl. Zatímco třetí podkapitola podává pokus o statistické zjištění početního zastoupení vyšivaných parament 19. století v celkovém množství evidovaného materiálu, je druhá podkapitola věnována zasazení zkoumaného materiálu do „kontextu umění 19. století“ (lépe by se snad hodil výraz „do obecného kulturního kontextu“). Za velmi užitečnou část práce lze považovat podkapitoly 4 a 5, podávající přehled charakteristických ručních a strojových vyšivačských technik v daném období, z nichž některé, především tamburování, našlo širokého použití při tehdejších restaurování barokních parament.

V obsahově poněkud roztržitěné kapitole se autorce daří ukázat výšivku 19. století jako materiál, který je ve svém dobovém kontextu nejen pozoruhodný ale i ve velké míře charakteristický. Jeho zajímavost spočívá, jak Marie Kuldová dokládá, především v mnohotvárnosti patrné nejen v řadě sociálních aspektů, ale i v užívaných různých tradičních i moderních technik a pracovních postupů: Zatímco vyšivačské umění pětované v privátním prostředí šlechtických či měšťanských donátorek a v řadě ženských řeholí zpočátku přežívá barokní „malba jehlou“, která je mezi 1840 a 1900 zatlačena do pozadí jednoduchou technikou křížkové výšivky, umožňující zvládnání velkoplošných rostlinných vzorů (aby na konci století zažila nový rozkvět v naturalistických dekoračních motivech), preferují tovární výroby parament strojovou výšivku, omezující podíl ruční práce na drobné detaily. Jistou pozoruhodnost představují druhotné aplikace vyšivaného nebo krumplovaného drahocného zlatého dekoru většinou diplomatických uniforem k výzdobě parament, doložené i u profesionálních firem.

Řada pasáží v této obsahově jinak dobře vybudované historické části by si však zasloužila značného rozvinutí. Nedostatkem informativnosti trpí zejména důležitá podkapitola věnovaná dílnám ženských řeholí, která navíc není doplněna žádným odkazem na literaturu či pramen. I společenský kontext vlastnoručního zhotovování a zdobení parament donátorkami by si zasloužil odkaz na známé, dobře dokumentované současné paralely v Porýní nebo drobný exkurs do 18. století.

Práci Marie Kuldové doporučuji k obhajobě

V Černošicích dne...23. května 2008.....

podpis vedoucího bakalářské práce